Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

Poliisihallituksen asiantuntijalausunto asiaan U 16/2025 vp; valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi (liikennekelpoisuuspaketti)

1 Liikenne- ja viestintävaliokunnan asiantuntijapyyntö

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt asiantuntijaa kuultavaksi sekä kirjallista asiantuntijalausuntoa otsikossa mainitussa asiassa.

2 Asiantuntijalausunto

Ehdotuksen tavoitteet ovat kannatettavia.

2.1 Katsastusdirektiivin muuttaminen

Komissio on ehdottanut moottoripyörille, joiden moottoritilavuus on yli 125 cm³ tai sähkömoottoripyörille, joiden teho on yli 11 kW, pakollista määräaikaiskatsastusta. Ehdotus poistaisi nykyisessä katsastusdirektiivissä olevan mahdollisuuden poiketa kansallisesti moottoripyörien katsastusvelvollisuudesta.

Muistiossa on esitetty näkemys siitä, että jatkossakin katsastusvelvollisuudesta annettaisiin kansallisesti mahdollisuus poiketa. Tämä on hyvä tavoite. Toisaalta valvonnan havaintojen ja poliisin saaman kansalaispalautteen perusteella voisi olla syytä harkita määräaikaiskatsastusvelvollisuuden laajentamista moottoripyöriin lähinnä melu-, ympäristö- ja liikenneturvallisuussyistä. Muistion mukaan liikenneturvallisuus on voitu varmistaa muilla keinoin. Jos tällä viittauksella tarkoitetaan poliisin suorittamaa liikennevalvontaa ja siihen liittyviä teknisiä tienvarsitarkastuksia, joutuvat moottoripyörät todella harvoin ja vain satunnaisesti valvontatoimenpiteiden kohteeksi eivätkä nämä tarkastukset korvaa katsastuksen määräaikoihin perustuvaa säännönmukaista valvontaa. On totta, että tekniset viat eivät ole onnettomuusraporttien perusteella syy onnettomuuksiin, tai ovat sitä ainakin harvoin. Poliisin osalta kaksipyöräisten valvonta kohdistuu lähinnä mopoihin ja muuhun kevyempään ajoneuvokalustoon.

2.2 Tienvarsitarkastusdirektiivin muuttaminen

2.2.1 Etähavainnointi

Komission ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden tulisi ottaa käyttöön tienvarsitarkastuksissa melun ja päästöjen etähavainnointi, joka koskisi kaikkia ajoneuvoja, sekä valvontaan tarvittava laitteisto.

Suomen poliisi on vuosittain osallistunut muun muassa European Labour Authorityn (ELA) järjestämiin yhteisvalvontoihin muun muassa Saksassa ja Tanskassa, joihin on osallistunut poliisihenkilöstöä ja muita viranomaisia myös useista muista jäsenmaista. Valvonnoista saatujen kokemusten perusteella on todettu, ettei ainakaan päästöjen etähavainnointiin ole olemassa riittävän luotettavaa ja käyttökelpoista laitteistoa. Valvontatyö perustuu kaikkialla hyvin pitkälle OBD-lukijoiden (On board diagnostics) käyttöön ja ajoneuvodatan tarkasteluun. Valvontaa tukisivat tällä kohtaa parhaiten mittauslaitteet, joilla pysäytetyn ajoneuvon päästöt mitattaisiin ja tuloksille olisi asetettu selkeät sallitun ja kielletyn raja-arvot. On haasteellista, että ajoneuvo tulee tuossa tapauksessa tarkastaa niin, että sen pakokaasujärjestelmän lämpötila on riittävän korkea. Tiettävästi ei ole olemassa komission kuvaamia laitteistoja Tanskassa käytössä olevaa liikkuvaan valvonta-ajoneuvoon sijoitettua järjestelmää lukuun ottamatta.

Pelkästään teknisillä tienvarsitarkastuksilla ei kuitenkaan saada aikaiseksi riittävää vaikuttavuutta, vaan tienvarsitarkastuksia tulee tukea katsastustoiminnalla. Tällä hetkellä poliisi on valvontaviranomaisena lähes yksin haasteellisella päästömanipuloinnin valvontakentällä.

Valvontavälineiden kustannusvaikutuksista ei ole olemassa millään tasolla mitään arviota, joten epäselväksi jää sekin onko tai olisiko poliisihallinnolla mahdollisuutta edes laitteistojen hankintaan.

2.2.2 Tarkastusmäärä tavoitteet ja kustannusvaikutukset

Komission asettaminen tavoitteiden mukaan jäsenvaltio olisi velvollinen tarkastamaan 30 % rekisteröidyistä ajoneuvoista vuosittain ja vaihtamaan tarkastusten tuloksia jäsenvaltioiden kesken. Pakettiautot tulisivat teknisten tienvarsitarkastusten piiriin raskaiden ajoneuvojen lisäksi, ja myös niillä tehdyt rikkeet tulisi huomioida liikennelupien riskiluokittelujärjestelmässä. Jäsenvaltion tulisi jatkossa tarkastaa 5 %:a alueelleen rekisteröidyistä raskaista ajoneuvoista ja 2 %:a pakettiautoista tienvarsivalvonnassa. Voimassa olevassa direktiivissä on 5 %:n tavoite vain raskaiden ajoneuvojen tarkastamiseen, ja tavoite on asetettu koko unionin tasolle. Nyt tavoitteet asetettaisiin jäsenvaltion tasolla.

On sinänsä hyväksyttävää, että eri valvonnan kohteisiin asetetaan komission toimesta jäsenvaltiokohtaisia tavoitteita, kuten muun muassa ajo- ja lepoaikojen kuljettajapäivien tarkastusten määrän osalta on tehty.

Tienvarsivalvonnan muutokset aiheuttaisivat poliisin liikennevalvontakustannusten selkeää nousua. Päästöjen etähavainnointia ei ole tehty Suomessa tienvarsitarkastusten

yhteydessä, valvontavälinehankinnat ovat kohdentuneet pääosin OBD-lukijoihin ja liikenteenvalvojien koulutukseen.

Komission esitys asettaisi kansallisen tavoitteen raskaiden ajoneuvojen (5 %) ja pakettiautojen (2 %) alustavalle tarkastamiselle. Liikenne- ja viestintäministeriön laskelmien mukaan tämä tarkoittaisi Suomessa vuosittain 6700 raskaan ajoneuvon ja 7000 pakettiauton tarkastamista ja raportointia, mikä tarkoittaisi määrän kaksinkertaistamista ja siten valvontaan liittyvän poliisin työmäärän merkittävää kasvua.

Yksittäisen raskaan ajoneuvoyhdistelmän tarkastaminen kestää tarkastuksen laajuudesta ja sen yhteydessä havaituista vioista ja puutteista riippuen 15:stä minuutista kolmeen tuntiin.

Yksittäisen pakettiauton tarkastaminen kestänee tarkastuksen laajuudesta ja sen yhteydessä havaituista vioista ja puutteista riippuen 15:stä minuutista puoleentoista tuntiin. Tarkastukseen käytettävä aika sisältää tarkastuksen lisäksi teknisen tienvarsitarkastusraportin laadinnan ja edelleen lähettämisen, mahdollisten seuraamusten ja valvontailmoitusten kirjaamisen, sekä tietyissä rikostapauksissa ERRU-ilmoituksen (European Register of Road Transport Undertakings) laadinnan ja lähettämisen Traficomille.

Pakettiautojen tarkastaminen asetetun tavoitemäärän ollessa 7000 ajoneuvoa, tarkoittaisi se noin 3 – 5 henkilötyövuoden lisätarvetta teknisiin tienvarsitarkastuksiin, joka palkkakustannuksiltaan olisi noin 210 000 - 350 000 euroa vuodessa.

Lisäkustannuksia aiheuttaisi myös teknisen asiantuntijan palkkaaminen liikennevalvojan avuksi myös pakettiautojen tarkastamiseen. Kustannusten korvaamisesta vastaa tällä hetkellä Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

Ehdotettujen muutosten ja tarkastusmääriä koskevien tavoitteiden vuoksi voisi olla perusteltua osoittaa valvonnalle erillinen siihen kohdennettu rahoitus niin työvoiman, koulutuksen kuin laitteiden ja välineiden hankintoihin.

2.2.3 Sähköiset todistukset

Muistion mukaan jäsenvaltioiden tulisi hyväksyä sähköiset todistukset, kuten sähköinen katsastustodistus tai rekisteröintitodistus, tienvarsitarkastuksissa osoituksina vaatimusten täyttymisestä. Lisäksi tienvarsitarkastuksesta annettava raportti tulisi antaa ensi sijassa digitaalisena todistuksena, joka annettaisiin kuljettajalle.

Digitaalinen raportti tienvarsitarkastuksesta lähetettäneen kuljettajalle sähköpostitse, eikä tällaista lähetystapaa ole vielä poliisin käytössä. Kehittämistyön kustannusarvio olisi noin 10.000 – 20.000 euroa.

Muutoin sähköisen todistuksen tulee olla selkeä ja hyvin luettavissa pieneltäkin kuljettajan mobiililaitteen näytöltä, sekä luotettava. Muun muassa rahtikirjatiedot hyväksytään jo nyt valvonnassa sähköisinä.

2.2.4 Kuorman varmistaminen

Komissio esittää yksityiskohtana, että kuormanvarmistuksen tarkistus tulisi pakolliseksi tienvarsitarkastuksessa. Vaatimus on nykyään vapaaehtoinen, mutta kuormanvarmistukseen liittyen on tunnistettu puutteita ja liikenneturvallisuusriskejä. Komission mukaan asiaan tulisi jatkossa kiinnittää enemmän huomiota liikennevalvonnassa.

Poliisin raskaan liikenteen valvonnan neljästä painopistealueesta yksi on kuorman varmistaminen, joka tulee Suomessa jo tällä hetkellä pääsääntöisesti jokaisen kuljetuksen osalta tarkastaa. Siten mahdollinen pakollisuus ei Suomessa aiheuttaisi poliisille erityisiä haasteita.

Kari Onninen, poliisitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 04.06.2025 klo 07:27. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

Tiedoksi

Poliisihallitus, poliisiylijohtaja Ilkka Koskimäki
Poliisihallitus, poliisijohtaja Sanna Heikinheimo
Poliisihallitus, poliisilakimies Visa Weckström

Poliisihallitus
Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi